

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ТОКАР ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2019

Роботу виконано на кафедрі публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Керівник роботи: Заслужений діяч науки і техніки України, доктор наук з державного управління, професор **Ємельянов Володимир Михайлович**, директор Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Рецензент: Кандидат політичних наук, доцент **Дерега Віра Володимирівна**, кафедра місцевого самоврядування та регіонального розвитку Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Захист відбудеться _____ 2019 р. о ____ годині на кафедрі публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2а, корпус 10-П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток інформаційного суспільства та однієї з його ключових складових – електронного урядування, є сучасною глобальною тенденцією, яка веде до істотних змін у державному управлінні та суспільних відносинах. Розвиток інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів для більшості держав, а інформаційні технології є необхідним інструментом прогресу для будь-якої держави. Україна, як частина глобалізованого світу розбудовує єдиний інформаційний простір у країні, стає більш відкритою для суспільства.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) використовуються у різних сферах життєдіяльності суспільства, у тому числі сфері управління. Саме розвиток ІКТ дає можливість розбудовувати простір інформаційної відкритості органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Завдяки новітнім ІКТ відбувається узгодження інтересів суспільства та держави. З одного боку, органи державної влади стають відкритими і доступнішими для суспільства, а з іншого – завдяки розвитку технологій будь-яка людина може повною мірою реалізувати своє конституційне право на отримання інформації. Формою такої взаємодії між владою та громадянським суспільством є електронне урядування.

Електронне урядування або урядування з широким використанням різноманітних інформаційних технологій зі своєї появи було спрямоване на підвищення ефективності роботи органів влади з громадянами, підприємствами та іншими адміністраціями, тобто на скорочення спільних витрат часу та коштів. Однією із базових основ електронного урядування є наявність та функціонування необхідних для держави та суспільства електронних інформаційних ресурсів. Державні електронні інформаційні ресурси (ДЕІР) та електронні послуги органів державної влади та місцевого самоврядування утворюють загальнонаціональний інформаційний простір.

Країни з розвинутим електронним урядуванням (США, Канада, Австралія, Великобританія, Німеччина, Естонія та ін.) приділяють велику увагу

взаємодії електронних інформаційних ресурсів. Досвід організації взаємодії електронних інформаційних ресурсів у зарубіжних країнах є особливим взірцем успіхів та складнощів запровадження електронного урядування, що відображує історичні та культурні традиції публічного управління. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває питання впровадження взаємодії ДЕІР з урахуванням кращих практик зарубіжних країн. Успішна організація взаємодії державних реєстрів дозволить Україні досягти міжнародних стандартів за багатьма показниками розвитку електронного урядування, зокрема таких як організаційний потенціал, відкриті данні та доступ до електронних послуг.

Саме взаємодія електронних інформаційних ресурсів є фундаментом та потенціалом до вирішення питання взаємодії уряду з громадянським суспільством, а також нові перспективи для надання електронних послуг. Проте, це складний організаційно-технологічний процес, який потребує детального дослідження його формування та становлення. Дана робота покликана дослідити стан взаємодії ДЕІР, її інформаційно-комунікаційне забезпечення та можливі шляхи розвитку в рамках розбудови електронного урядування в Україні.

Питаннями становлення та формування електронного урядування займалося широке коло вітчизняних та зарубіжних науковців, таких, як О. Баранов, А. Голобуцький, Н. Грицяк, П. Клімушин, І. Клименко, І. Коліушко, К. Линьов, А. Семенченко, В. Дрешпак, С. Чукут, О. Шевчук та ін. Окремими питаннями організації взаємодії державних інформаційних ресурсів та впровадження електронних послуг займались С. Кандзюба, К. Линьов, Р. Матвійчук, А. Семенченко, Ю. Пігарєв О. Хошаба та ін.

Мета роботи полягає у дослідженні організації системи електронної взаємодії інформаційних ресурсів в державному управлінні, шляхів розвитку взаємодії ДЕІР та електронних послуг.

Відповідно до мети, завданнями магістерської роботи є:

- визначити місце і роль інформації в інформаційному суспільстві;
- проаналізувати нормативне забезпечення державної політики у сфері інформатизації;

- висвітлити сучасні ІКТ у державному управлінні;
- висвітлити міжнародний досвід накопичення, обробки та обміну даними на державному рівні;
- дослідити практичну реалізацію обміну державними електронними інформаційними ресурсами (ДЕІР) в Україні;
- розкрити взаємодію Єдиної державної електронної бази з питань освіти з зовнішніми ІТС органів влади;
- дослідити забезпечення інтероперабельності державних інформаційних ресурсів;
- дослідити стан та можливі шляхи розвитку сфери електронних послуг;
- розробити практичні рекомендації інтеграції Єдиної державної електронної бази з питань освіти з системою електронної взаємодії (СЕВ) ДЕІР.

Об'єкт дослідження – сфера державних електронних інформаційних ресурсів.

Предмет дослідження – організація взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів та її інформаційно-комунікаційне забезпечення в державному управлінні.

Методи дослідження. При написанні роботи використано загальнонаукові методи дослідження.

Для досягнення окресленої мети використано загальнонаукові методи, які дозволили системно вирішити проблемні завдання з обраного напрямку дослідження. У дослідженні використані методи: спостереження та порівняння (частини 2.2. і 2.3), аналізу та синтезу (частина 1.2), систематизації та узагальнення (частина 2.1 та висновки), гіпотези та припущення (частини 3.1 та 3.2), діалектичний (частини 1.1 та 1.3), моделювання (частина 3.3).

Теоретичну основу магістерської роботи складають публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, а також практичні узагальнення, що містяться в монографічній, спеціальній та періодичній літературі з питань впровадження та функціонування електронного урядування, а також інформаційного забезпечення державного управління. Інформаційну базу

наукового дослідження формують звітні та аналітичні дані проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах» ТАРАС, а також публічна інформація Державного агентства з електронного урядування України.

Наукова новизна полягає в узагальненні та систематизації теоретичних положень та практичного досвіду з організації взаємодії ДЕІР, що дозволило підготувати та обґрунтувати рекомендації щодо інформаційно-комунікаційного забезпечення та розвитку електронної взаємодії ДЕІР.

Практична значимість отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання її висновків та результатів для вдосконалення діяльності державних органів щодо розвитку електронної взаємодії, обміну даними та розвитку сфери електронних послуг. Окремі рекомендації автора можуть бути використані для практичної реалізації інтеграції Єдиної державної електронної бази з питань освіти з системою електронної взаємодії (СЕВ) ДЕІР.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел (75 найменувань). Повний обсяг роботи становить 106 сторінок, з яких 89 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* надано загальну характеристику досліджуваної теми, обґрунтовано актуальність магістерської роботи, сформульовано мету, завдання досліджень, відзначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано інформацію про методи досліджень, структуру та обсяг роботи.

У *підрозділі 1.1.* визначено місце і роль інформації в інформаційному суспільстві, де кожному суб'єкту інформаційних відносин надані рівні можливості максимально швидко та повно реалізовувати своє право на інформацію без обмежень, у тому числі з використанням ІКТ. Розглядається

вплив інформації на забезпечення діяльності держави та прийняття управлінських рішень на різних рівнях влади.

У *підрозділі 1.2* проаналізована нормативно-правову базу, що має концептуальне значення для розвитку електронного урядування і є підґрунтям для подальшої інформатизації державного управління. Інформатизація та електронне урядування розглядаються як один з головних пріоритетів реформування системи державного управління в цілому.

У *підрозділі 1.3* розглядаються сучасні ІКТ у державному управлінні, їхній вплив на розбудову інформаційного суспільства, відкритого для всіх та орієнтованого на потреби громадян та бізнесу. Висвітлюється можливість застосування ІКТ у управлінській діяльності, інформатизація роботи органів влади та нових підходів в електронному урядуванні.

У *підрозділі 2.1* висвітлено міжнародний досвід накопичення, обробки та обміну даними на державному рівні у Великобританії, Німеччині та Естонії. Зміст підрозділу демонструє ефективне використання інформаційного простору та інформаційних технологій, їхній вплив на прозорість діяльності органів влади цих країн.

У *підрозділі 2.2* досліджується практична реалізація обміну ДЕІР в Україні. Детально розглядається структура та можливості СЕВ ДЕІР, автоматизація та технологічне забезпечення нею обміну електронними даними між суб'єктами владних повноважень з ДЕІР під час надання електронних послуг, організація сервіс-орієнтованої архітектури для доступу до ДЕІР.

У *підрозділі 2.3* розкривається призначення та структура ЄДЕБО. Увага приділяється організації взаємодії ЄДЕБО з зовнішніми ІТС органів влади, технологічній побудові та технічним можливостям ЄДЕБО.

У *підрозділі 3.1* досліджується забезпечення інтероперабельності державних інформаційних ресурсів. Забезпечення інтероперабельності розглядається як фундаментальна основа процесу електронної взаємодії органів державної влади, які працюють в умовах оперативного інформаційного обміну даними. Наводяться рекомендації для запровадження єдиної інтероперабельної

системи державних електронних реєстрів та визначення уніфікованої інституціональної структури їх функціонування.

У *підрозділі 3.2* досліджується стан та можливі шляхи розвитку сфери електронних послуг. Наводяться основні ДЕІР та адміністративні послуги, що потребують інформації з цих ресурсів. Окреслюються проблеми надання електронних послуг в Україні та можливі шляхи їх подолання. Запропоновано рішення для підвищення ефективності та стандартизації роботи центрів з надання адміністративних послуг.

У *підрозділі 3.3* надані практичні рекомендації щодо інтеграції ЄДЕБО з СЕВ ДЕІР. На прикладі застосування методів SOAP запропоновано рішення для інтеграції ЄДЕБО в СЕВ ДЕІР. Висвітлюються механізми забезпечення семантичної та технічної інтероперабельності електронної взаємодії ЄДЕБО та СЕВ ДЕІР.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання поставлених завдань при проведенні роботи сформульовані такі висновки:

1. Розкрито місце і роль інформації в інформаційному суспільстві, важливість якості та достовірності інформації, оперативності її одержання на прийняття управлінських рішень.

2. Досліджено законодавче забезпечення державної політики у сфері інформатизації. З'ясовано, що розвиток електронного урядування, зокрема запровадження електронних послуг, є одним із головних пріоритетів реформування системи державного управління в цілому.

3. Встановлено, що розвиток ІКТ дає можливість розбудовувати простір інформаційної відкритості органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

4. Висвітлено міжнародний досвід електронної взаємодії та обміну даними на державному, розглянуті підходи урядів Великобританії, Німеччини та Естонії.

5. Встановлено, що провадження СЕВ ДЕІР дозволить організувати стандартизований та безпечний обмін даними між державними та муніципальними інституціями, сприяти розвитку електронних послуг, повторно використовувати дані із державних реєстрів та надавати послуги безпосередньо громадянам. Запровадження системи також дозволить створити якісно нові електронні послуги для громадян та бізнесу.

6. Одночасно з вивченням побудовою та технічних можливостей ЄДЕБО встановлено, що вибірковий та несистемний характер взаємодії не дозволяє ЄДЕБО запровадити якісні електронні послуги.

7. Встановлено, що систематичні роботи із забезпечення інтеперабельності в Україні знаходяться на початковому етапі. Це ускладнює забезпечення своєчасності і обґрунтованості рішень, направлених на впровадження та розвиток електронної взаємодії.

8. Для налагодження взаємодії державних реєстрів та наближення стандартів електронних послуг до вимог Європейського Союзу необхідно імплементувати такі міжнародні/європейські стандарти електронної взаємодії, а також запровадити національну систему електронної ідентифікації.

9. Висвітлено можливість практичної інтеграції ЄДЕБО з СЕВ ДЕІР.

ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА

Єрко І.А, Токар О.В. Відкриті дані як вектор розвитку публічного управління / І.А. Єрко, О.В. Токар // Публічне управління та регіональний розвиток. – 2018 – Т.2, № 2. – С. 345-364

АНОТАЦІЯ

Токар О.В. Запровадження системи електронної взаємодії інформаційних ресурсів у державному управлінні.

Робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 074 «Публічне управління та адміністрування». – Інститут державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена вирішенню важливого науково-практичного завдання запровадження системи електронної взаємодії інформаційних ресурсів у державному управлінні та забезпечення інтеперабельності державних електронних інформаційних ресурсів.

Визначені місце і роль інформації у розбудові інформаційного суспільства, розвитку електронного урядування та впровадженні електронних послуг. Встановлено, що інформація відіграє важливу роль у державному управлінні та є фундаментом, на якому будується інформаційне суспільство. Аналіз правових засад розвитку в Україні інформаційного суспільства та використання ІКТ в державному управлінні дозволив встановити перелік нормативно-правових документів, які визначають державну політику у сфері інформатизації. Розглянуто застосування ІКТ у державному управлінні як інструменту побудови простору інформаційної відкритості органів державної влади, забезпечення взаємодії електронних інформаційних ресурсів та надання електронних послуг.

На прикладі провідних європейських країн висвітлені кращі практики організації електронної взаємодії на державному рівні. Особливу увагу приділено Естонській системі X-Road, організації її структури, впроваджених методів та протоколів обміну. Розглянуто побудову вітчизняної системи електронної взаємодії державних електронних ресурсів на базі X-Road та організацію державних реєстрів Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

У роботі значну увагу приділено забезпеченню інтегрованості державних електронних інформаційних ресурсів. Досліджено стан електронної взаємодії державних реєстрів, надані практичні рекомендації з підвищення інтегрованості та вирішення проблемних питань. Розглянуто практичну реалізацію надання електронних послуг на державному рівні. На прикладі Єдиної державної електронної бази з питань освіти у даній роботі проілюстрована практична реалізація інтеграції державних реєстрів до системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

SUMMARY

O. Tokar. Introduction of the system of electronic interaction of information resources in public administration.

Work on obtaining a master's degree in specialty 074 «Public administration and administration». – Institute of Public Administration of Chornomorsky National University named after Petro Mohyla, Mykolayiv, 2019.

The master's work is devoted to solving the important scientific and practical task of introducing a system of electronic interaction of information resources in public administration and ensuring interoperability of state electronic information resources.

The place and role of information in the development of the information society, the development of e-governance and the introduction of e-services are identified. It has been established that information plays an important role in public administration and is the basement on which the information society is built. An analysis of the legal framework for the development of information society in Ukraine and the use of ICT in public administration allowed to establish a list of normative and legal documents defining the state policy in the field of informatization. The use of ICT in public administration as a tool for building the space of informational openness of state authorities, providing interaction of electronic information resources and providing electronic services is considered.

The example of leading European countries highlights the best practices of organizing electronic interaction at the state level. Particular attention is paid to the Estonian system X-Road, its structure organization, implemented methods and protocols of exchange. The construction of the national system of electronic interaction of state electronic resources on the basis of X-Road and organization of state registries of Unified State Electronic Education Database is considered.

Considerable attention in this work is paid to ensuring interoperability of state electronic information resources. The state of electronic interaction of state registries is investigated and practical recommendations are given on increasing interoperability and solving problem issues. The practical implementation of the provision of electronic services at the state level is considered. The example of the Unified State Electronic Education Database illustrates the practical implementation of integration of state registries into the system of electronic interaction of state electronic resources.